

אם נלך לאחור, מדוע בעצם הגעת לסרטון הזה? מה חיפשת, שהביא אותך למצוא אותו? "למעשה, מלכתחילה חיפשתי חומר על רב אחר, מתקופת השואה. במהלך חיפושיי, כפי שהזכרתי, נתקלתי בסרטון הזה במוזיאון השואה. הופתעתי מאוד מההסבר הלאקוני, לפיו מדובר בסרטון של הכנסייה הראשונה של 'אגודת-ישראל', שבו מופיע, בין היתר, מרן החפץ-חיים. משחיפשתי את מרן החפץ-חיים ולא מצאתי, הבנתי שהסרטון הוא חלקי בלבד ומכאן החל להתגלגל הסיפור".

"הייתי סקרן. הרגשתי שאני חייב למצוא את זה. מכיוון שהסרטון שייך לאוניברסיטת קרוליינה ויש להם בעלות על זכויות היוצרים, אסור היה להעתיק אותו ממוזיאון השואה. לכן, הגעתי לבנג'מין סינגלטון- שבסופו של דבר מצא את החלק החסר ושלח לי אותו. הסרטון הזה, כמו גם מרבית הסרטונים ההיסטוריים מהתקופות ההן, שייכים ל'פוקס-המאה-20', חברה אמריקנית וותיקה מאוד להפקה ולהפצה של סרטים, שהוקמה בזמנו על ידי ויליאם פוקס, יהודי אמריקני".

אתה משוכנע שהסרטון שפורסם הוא הסרטון המלא? לא יכול להיות שיש לו המשך, שעדיין לא זכינו להיחשף אליו?

"יש לי הרגשה שהחומר המלא הוא הרבה יותר מארבע דקות. אני לא יכול לומר שאני מבסס את זה על ידיעה, אלא, כאמור, זה בגדר של הרגשה. אבל אני מעריך ומקווה שבקרוב נזכה להיווכח שיש המשך לסרט. אין לאף אחד עניין למשוך את זה. אנשי המקצוע בדרום-קרוליינה עסוקים מאוד. יש להם כל כך הרבה סרטים שהם צריכים לערוך ולעבד. כל עיבוד ברמה כזאת, מצריך השקעה רבה ביותר. מה שכן, לאור ההתעניינות האדירה והחשיבות הרבה שמיוחסת לסרט הזה, אני חושב שכעת הם יעבדו על זה ביתר שאת. יתכן אני טועה, אבל כך אני חושב ומקווה".

יש להערכתך סיכוי לכך שישנם סרטונים נוספים בעלי חשיבות אדירה לעם היהודי, שלפתע פתאום יתכן שנשמע עליהם יום אחד? "להערכתי, זה בהחלט יתכן. יש באתר של אוניברסיטת דרום-קרוליינה ובאתרי מחקר שונים כל מיני סרטים שאמורים להיות קשורים לאירועים יהודיים. כך, לדוגמא, בקטלוג של אוניברסיטת דרום-קרוליינה יש סרטונים תחת השם 'פלשתינה', שהם בעצם תיעוד היסטורי של כל מיני אירועים יהודיים. אמורים להיות סרטונים רבים. אחד מהם, לדוגמא, ידוע למדי. זהו סרטון באורך של כחמש דקות, בשני חלקים- שמסקר את הגעתם של כ-450 רבנים לווישינגטון, בתקווה להיפגש עם הנשיא ולנ-סות לדבר אתו על הזוועות שעושים הנאצים ביהודים.

ניתן לראות שם, בין היתר, את הרב קל-מנוביץ', את רבי משה פיינשטיין, רבי אהרן קוטלר, רבי ישראל רוזנברג, רבי אליעזר סילבר ועוד רבנים ואדמו"רים רבים. יש לי את הסרטון הזה. הוא מאוד מיוחד. מי שארגן בזמנו את המשלחת הזאת, הוא ר' הלל קוק, אחיינו של הרב קוק".

מה מניע אותך בתיעוד האינטנסיבי הזה? מנין הידע הרב כל כך? יש סיבה מיוחדת שבגנה אתה עוסק בכך?

"זה פשוט תחביב. אי אפשר להסביר את זה בצורה אחרת. אני שואב הנאה רבה והתרגשות גדולה מצפייה בתמונות עתיקות, בסרטונים ישנים, מסמכים וכל פריט יהודי עתיק. זה מרתק, משמעותי וכמו שאמרתי, גם מרגש מאוד. אין ספק שהסרטון בו מופיע מרן החפץ-חיים ז"ע הוא השיא של מאמצי החיפוש שלי. אני מקווה מאוד שנזכה להיחשף לתמונות דרמטיות נוספות בקרוב".

בנג'מין סינגלטון, אוניברסיטת

דרום-קרוליינה:

"לצערי, אין לנו

יותר המשך של

הסרטון הזה. מה

שפורסם, הוא

כל מה שיש לנו.

הצלם, הנס וון

פבל, נהג לצלם

סרטונים קצרים,

עבור דיווחים

עיתונאיים

תמציתיים.

מעבר לכך,

הסרטון שיש

בידינו עומד

על 101 מטרים,

זה היה האורך

המקסימאלי של

הפילם במצלמה

שבה השתמש

וון-פבל"

'פאזל מסובך'

בניסיון להבין האם אנחנו עומדים בפני גילויים דרמטיים נוספים בכל הקשור לסרטון המדהים שבו נראה מרן החפץ-חיים ז"ע, וגם במטרה ללמוד עד כמה ייתכנו גילויים נוספים בסדר גודל כזה, ביקשנו את עזרתו של בנג'מין סינגלטון, רכז המחלקה לחקר סרטונים תיעודיים באוניברסיטת דרום-קרוליינה ומי שאחראי לספק רשיונות לשימוש בסרטונים, כמו הסרטון המדובר. "לצערי, אין לנו יותר המשך של הסרטון הזה. מה שפורסם, הוא כל מה שיש לנו".

אתם משוכנעים בכך?

"כן. מכיוון שהצלם, הנס וון-פבל, עבד בשביל עיתונות מקומית בווינה. הוא נהג לצלם סרטונים קצרים, עבור דיווחים עיתונאיים-תמציתיים. מעבר לכך, הסרטון שיש בידינו עומד על 101 מטרים. זה היה האורך המקסימאלי של הפילם במצלמה שבה השתמש וון-פבל, מכשיר הצילום האולטימטיבי שהיה באותם ימים".

איך הגיע לידיכם הסרטון?

"קיבלנו אותו מאולפני רשת פוקס. חלק גדול מהחומר של תאגיד פוקס הוענק כמתנה לאוניברסיטה, כבר ב-1920. גם את הסרטון הזה הם העניקו כמתנה לאוניברסיטה, ב-1981, בין השאר בשל הידיעה שבמעבדות ובתנאים המיוחדים שיש לנו, הסרטון הזה- כמו גם סרטונים נוספים, ישתמרו באיכות הכי טובה שאפשר".

כלומר, האוניברסיטה שלכם היא הבעלים של הסרטון?

"נכון מאוד. הסרטון הזה, כמו גם הסרטונים ההיסטוריים האחרים שהתקבלו מתאגיד פוקס, שייכים לאוניברסיטת דרום-קרוליינה וזכויות היוצרים שייכות לה. הסרטים נשמרים בכספת תת-קרקעית, שהיא למעשה מחסן תחמושת ישן ממלחמת העולם השנייה- שנמצא בפורט ג'קסון שבדרום קרוליינה. הסרטים נשמרים בתנאים האופטימליים שייסעו להם לשרוד זמן רב ככל האפשר. הסרטונים הללו מיועדים בדרך כלל לצורך סדרות תיעודיות. אנחנו מאפשרים לרשתות שונות לעשות בהם שימוש, או בחלקים מהם".

יש לכם סרטונים נוספים בעלי משמעות לעם היהודי?

"יש לנו עוד כמה. אפשר לעיין בקטלוג שלנו. אחד המיוחדים שבהם, הוא סרטון נדיר מאוד שבו נראים מאות רבנים יהודים מפורסמים בווישינגטון ד.ס., כשניסו להיפגש עם הנשיא ולמסור לו תיעוד על מה שקורה באירופה". (הערה: מדובר בסרטון עליו מדבר גם הרב יוסף מארך).

בעקבות הפרסום הדרמטי של הסרטון המדובר, רבים תוהים איך יכול להיות שסרטון השתמר שנים רבות כל כך. קיים סיכוי לכך שיש סרטונים ישנים אף יותר?

"יש בהחלט אפשרות שסרטון ישתמר במשך פרק זמן כזה. אי אפשר באמת לדעת מהו משך הזמן שסרטון ישן יכול לשרוד. זה תלוי במידה רבה בתנאי האחסון. רוב הסרטים הישנים לא זכו לטיפול נאות. אלה שכן נשמרו לפי הכללים, הפגינו שרידות מרשימה. אם שומרים על סרט קר, כמעט קפוא, ובסביבה יבשה- פילם ישן יכול להחזיק מעמד גם מאה שנים ויותר. חום ולחות מאיצים את הפירוק של הפילם. יש לנו סרטונים בני יותר ממאה שנים, ששרדו והאיכות שלהם מעולה. בסרטון הזה השקענו מאמץ אדיר. הוא היה מורכב מחלקים רבים והיינו צריכים להרכיב אותו, ממש כפי שמרכיבים פאזל מסובך ביותר".

היה לך קשר עם הרב יוסף מארך. עד כמה

הוא היה גורם לכך שהגעתם בסופו של דבר לחלק השני של הסרט, שהפך אותו לכל כך דרמטי?

"היה לי קשר עם מר מארך במשך כמה שנים. כאמור, הסרטון הגיע לידינו ב-1981 ושכב אצלנו. הוא פנה אלינו כבר לפני כעשר שנים. הוא שב וטען, שלא יכול להיות שהסרטון שכבר שוחרר, הוא הגרסה המלאה. הוא הסביר לנו שלא ראה בגרסה הראשונה את מרן החפץ-חיים, כמו גם רבנים יהודים חשובים אחרים. במשך שנים עמלנו כדי לתקן את הסרט. לנסות להשלים את הפאזל המורכב הזה. לקח לי עשור (!) עד שמצאתי את החלק השני, החשוב, של הסרט. לאורך כל הזמן הזה, דיברנו שוב ושוב. הוא האמין כל הזמן שבסוף החלק השני ימצא. וצדק".

לא כעסת עליו?

"ממש לא. ההפך הוא הנכון. הנחישות שלו, ההערכה העיקשת שלו שיש חלק נוסף לסרטון, הייתה מדהימה. הוא התמיד בכך ללא הרף, במשך שנים, וזה הרשים אותי עמוקות ודרבן אותנו".

'המצלמה לא הייתה תקינה'

ד"ר גרג וילסבכר, האוצר במחלקת האוספים של סרטוני חדשות, גם הוא מאוניברסיטת דרום-קרוליינה, מעריך בפנינו, שיתכן כי המצלמה שתיעדה את ההתרחשות ההיסטורית לא הייתה תקינה בזמן הצילום: "להערכתי, וחשוב לי להבהיר שאני מבסס אותה על הנסיון האישי שלי בלבד, מהסתכלות על הסרט המקורי- לא מן הנמנע שלצלם היו קשיים מכאניים עם המצלמה באותו יום. זה לא משהו חריג. דברים כאלה התרחשו. זאת תיאוריה בלבד, שאני לא יכול להוכיח".

האם ידוע לך אם הצלם הזה הוזמן על ידי 'אגודת ישראל', או שסיקר את זה מטעם גורם אחר?

"הסרטון הזה צולם ב-15 וב-16 באוגוסט 1923. יש לנו הערות שנכתבו על ידי הצלם